

RUSPOLITIKKENS VENDEPUNKT

STRAFF ELLER HJELP?

Universitetet
i Stavanger

Bacheloroppgave i sosiologi
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Cassandra Simone Røyrvik Gulliksen

Studentnummer: 266434

Veileder: Isak Lekve

Lvert dato: 09.05.2024

Antall ord: 8906

FORORD

Denne bacheloroppgaven er en del av den avsluttende utdanningen i sosiologi ved Universitetet i Stavanger. Oppgaven har vært spennende, krevende men samtidig av stor nytte. Den har bidratt til en dypere forståelse av ruspolitikkens kompleksitet, samtidig har jeg tilegnet meg betydelig kunnskap om de underliggende prinsippene som ligger til grunn for ruspolitikkens utforming.

Først og fremst vil jeg gi en stor takk til veileder, Isak Lekve, for alle gode tilbakemeldinger og tips angående arbeidet. Jeg vil også takke medstudenter, venner og familie for et stort engasjement, et godt selskap og gode oppløftende ord i en nok så hektisk periode med oppgaveskriving.

SAMMENDRAG

I denne studien skal man se på hvordan ruspolitikken utformer seg i lys av fem utvalgte politiske partier. Oppgaven benytter seg av en litteraturstudie hvor ulike politiske program blir benyttet, samt offentlige intervjuer og andre medieplattformer. Det vil bli sett nærmere på hvordan de fem utvalgte politiske partiene enten støtter eller tar avstand fra avkriminaliseringen av narkotika i henhold til den omfattende rusreformen som tok sin plass i år 2019. Den franske pragmatiske sosiologien blir benyttet, for å undersøke hvordan de utvalgte partiene rettferdiggjør sine argumenter på. De utvalgte inkluderer Høyre, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne hvor det observeres en betydelig variasjon i deres tilnærming til ruspolitikken. Tolket gjennom fransk pragmatisme, anvendes i alt åtte verdiordener som er presentert av Luc Boltanski og Laurent Thévenot. De politiske partiene benytter seg av flere verdiordener i sin argumentasjon, og til tross for vidt forskjellige synspunkter i sin ruspolitikk, kan man observere gjentakelse av flere av disse verdiordener blant de politiske partiers argumentasjon.

ABSTRACT

This study will look at how drug policy is shaped considering five selected political parties. The thesis uses a literature review where various political programs are used, as well as public interviews and other media platforms. It will be examined how the five political parties either support or reject the decriminalization of drugs in accordance with the comprehensive drug reform that took its place in the year 2019. The French pragmatic sociology is used, to examine how the selected parties justify their arguments. Those selected include the Conservative Party, the Progress Party, the Labour Party, the Centre Party, and the Green Party, where a considerable variation in their approach to drug policy is observed. Interpreted through French pragmatism, a total of eight value orders presented by Luc Polanski and Laurent Thévenot are used. The political parties use several value orders in their argumentation, and despite widely differing views in their drug policy, one can observe the repetition of several of these value orders in the argumentation of the selected political parties.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING	5
1.2 VALG AV TEMA	7
1.3 PROBLEMSTILLING	7
1.4 BEGREPSAVKLARINGER	8
1.5 AVGRENSNING	9
1.6 LESERVEILEDNING	9
2.0 TEORI	10
2.1 FRANSK PRAGMATISK SOSIOLOGI.....	10
2.2 BOLTANSKI OG THÈVENOT	10
2.3 VERDIORDEN	12
2.4 PRESENTASJON AV VERDIORDENENE	12
3.0 METODE	17
3.1 VALG AV METODE	17
3.2 FORDELER OG ULEMPER VED VALGT METODE	17
3.3 SØKEPROSESS.....	18
4.0 DRØFTING.....	19
4.1 NORSK RUSPOLITIKK	19
4.2 PRESENTASJON AV PARTIERS RUSPOLITIKK	19
4.3 LEGITIMERING AV PARTIERS ARGUMENTASJON.....	24
5.0 AVSLUTNING	29
6.0 LITTERATURLISTE	31

1.0 INNLEDNING

I dagens Norge er rusproblematikken en av de mest omfattende utfordringene samfunnet står overfor. Den påvirker betydelige deler av befolkningen, både direkte og indirekte. Norge har tradisjonelt ført en restriktiv ruspolitikk, hvor kjennetegnet er strenge strafferammer (NOU 2019:26, s. 43). Det har vært et gjennomgående trekk i historien til rusfeltet at lovgivningen omkring narkotika og håndhevelsen har vært sterkt påvirket av et dominerende syn på bruk av narkotika. Visse handlinger relatert til illegale rusmidler har tidligere blitt kriminalisert, og det er dermed avgjørende å undersøke hvordan og hvorfor disse handlingene defineres som kriminelle og hvordan overtredelser straffes som en følge av dette.

Det var først i andre halvdel av 1960 årene at narkotikabruk oppstod som et samfunnsproblem i Norge (Schiøtz, 2017). Det som karakteriserte det narkomane miljøet i dette tidspunktet, var at de aller fleste skaffet narkotiske stoffer gjennom legale kanaler, hovedsakelig for medisinsk formål. I de kommende årene ble det observert en endring innad de narkotiske miljøene. Hyppigere rapporterte flere medier ungdommer som misbrukte narkotiske stoffer og som led av alvorlige helseproblemer. Det handlet lenger ikke om stoffer som ble anskaffet på lovlig vis, med et medisinsk formål, men heller avhengighetsskapende substanser som ble innhentet ulovlig (Schiøtz, 2017). Den økende forekomsten av rusmisbruk ble ansett som et betydelig og omfattende problem som spredte seg landet over.

Ved et kongelig vedtak utstedt den 23. mars 2018, ble en komité etablert med det spesifikke oppdraget om å forberede den praktiske gjennomføringen av regjeringens omfattende reform innen ruspolitikken (NOU 2019:26, s. 17). Rusreformen, som også foreslås som NOU 2019:26 *Rusreform - fra straff til hjelp*, representerer en grundig gjennomgang av den norske ruspolitikken med sikte på å endre tilnærmingen til rusmiddelbruk. Et sentralt argument i reformen er at bruk og besittelse av mindre mengder narkotika til eget bruk skal avkriminaliseres (NOU 2019:26, s. 17). Dette innebærer at personer som blir tatt for slik bruk ikke lenger skal bli strafferettslig forfulgt, men heller møtt med alternative reaksjoner som fokuserer på helsehjelp og oppfølging. Kjernen i reformen er å restrukturere myndighetenes reaksjoner på bruk og besittelse av illegale rusmidler fra en primært strafferettslig tilnærming til et helsemessig aspekt.

Rusreformen har utløst en omfattende debatt som har inntatt en sentral plass i den offentlige diskursen, og har vært en gjenstand for betydelig engasjement blant politiske partier.

Oppgaven vil dermed ta sikte på å analysere argumentasjonen som fremmes av et utvalg på fem norske politiske partier, hvor de presenterer et mangfold av perspektiver som strekker seg fra fokus på helsehjelp og behandling til opprettholdelse av strafferettslige tiltak som en del av sin ruspolitikk. De utvalgte inkluderer Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne.

Både Høyre og Arbeiderpartiet fremmer en tilnærming som prioriterer helsehjelp og behandling for rusavhengige, mens de samtidig understreker viktigheten av å opprettholde strafferettslige sanksjoner for bruk og besittelse av narkotika. Arbeiderpartiet argumenterer for obligatoriske helse- og sosialfaglige oppfølgingsamtaler som et alternativ til straff (Arbeiderpartiet, u.å.)¹, mens Høyre vektlegger behovet for en kunnskapsbasert ruspolitikk med fokus på skadereduksjon (Høyre, 2021). På den andre siden står Frp, som insisterer på at straff har en preventiv virkning og derfor støtter bruken av straff som et virkemiddel i narkotikapolitikken (Frp, 2021). Partiet søker imidlertid også å sikre at personer med alvorlige rusproblemer skal få tilbud og mulighet til behandling, og argumenterer for alternative soningsformer for rusavhengige. Senterpartiet stiller seg likt med Fremskrittspartiet, og argumenterer for at straffebestemmelser overfor bruk og besittelse av narkotika skal opprettholdes, hvor de fremmer alternative reaksjonsformer for rusavhengige (Senterpartiet, 2021). Dette inkluderer blant annet individuelle oppfølgingsplaner og ruskontrakter, samtidig som de understreker behovet for å føre en politikk som beskytter barn og unge mot narkotika. Miljøpartiet De Grønne står frem som et av få partier som legger til grunn for en legalisert bruk av cannabis. De understreker potensialet for å redusere belastningen både for den individuelle brukeren og samfunnet som helhet (Miljøpartiet De Grønne, u.å.)². Partiene utgjør et mangfoldig spekter av standpunkter, noe som speiler den varierte bredden av prioriteringen innad den norske ruspolitikken.

En norsk rusreform som beveger seg bort fra straff og heller mot helsehjelp for brukere, vil markere et betydelig vendepunkt i norsk ruspolitikk. Reformen signaliserer en ny tilnærming

---

¹ <https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/rus/>

² <https://www.mdg.no/ruspolitikk>

til forståelsen av rusproblemer og hvordan samfunnet skal håndtere dem. Denne endringen reflekterer en anerkjennelse av at rusavhengighet primært er en helseutfordring, ikke et spørsmål om straff (NOU 2019:26, s. 17). Avstanden mellom erklærte narkotikapolitiske mål og praktisk politikk kan være betydelig. Derfor er det relevant å evaluere narkotikapolitikken ikke bare ut fra utformingen av regelverket, men også ut fra implementeringen og konsekvensene dette kan ha på et individ – og samfunnsnivå.

1.2 VALG AV TEMA

Valg av tema for denne oppgaven er primært motivert av rusreformutvalgets utredning i 2019, NOU 2019:26, hvor utvalget foreslo endringer i lovgivningen angående avkriminalisering av narkotikabruk. I tillegg er det drevet av den kontinuerlige eksponeringen for nyhetsartikler og medier som rapporterer om stort engasjement i rusmisbruk blant den norske befolkning. Det har også blitt observert over flere år, hvor det er blitt gjort forsøk på å implementere tiltak for å redusere omfanget av rusmisbruk, men med begrenset suksess. I denne sammenheng vil oppgaven forsøke å redegjøre for den varierende ruspolitikken til de fem utvalgte partiene som fremmer ulike tiltak og strategier som vil bidra til å realisere et rusfritt samfunn.

1.3 PROBLEMSTILLING

Problemstillingen valgt for denne oppgaven er «På hvilken måte rettferdiggjør norske politiske partier sin tilnærming til ruspolitikk, og hvilke verdier og prinsipper ligger til grunn for deres argumentasjon?»

I oppgavens omfang har jeg som mål å analysere den norske ruspolitikken og dens utforming. Ved hjelp av et teoretisk rammeverk i den franske pragmatiske sosiologien skal jeg redegjøre hvordan fem norske partier legitimerer og rettferdiggjør sine holdninger og synspunkter vedrørende bruken av straff eller hjelp i håndteringen av besittelse og bruk av narkotika. De utvalgte partiene er Fremskrittspartiet, Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Valget begrunnes av deres ulike politiske posisjoner på høyre/venstre akse, hvor de bærer med seg ulike holdninger til hvordan samfunnet skal bekjempe den omfattende narkotikaproblematikken.

1.4 BEGREPSAVKLARINGER

Sentrale begreper vil bli grundig forklart og definert for å sikre en presis forståelse av dets betydning og relevans for oppgaven. Avkriminalisering og narkotika er to sentrale begrep som vil bli definert, da disse er av avgjørende betydning for å kunne få en helhetlig forståelse av de ulike aspektene oppgaven behandler.

AVKRIMINALISERING

I denne oppgaven vil avkriminalisering referere til den juridiske prosessen med å fjerne straffesanksjoner knyttet til både bruk og besittelse av mindre mengder narkotika til eget bruk, også definert som brukerdoser. I utredningen av rusreformen som foreslås i NOU-2019:26³, defineres avkriminalisering som at visse handlinger ikke lenger er straffbart, men at de aktuelle handlingene kan likevel forbli ulovlige (NOU 2019:26, s. 21). Utvalget fra reformen fremhever mangelen på entydige bevis på at straff alene hindrer individer fra å bruke narkotika, og argumenterer for at alternative, mindre strenge reaksjoner kan være like effektive. Ifølge dem representerer avkriminaliseringen derfor en ny tilnærming til hvordan narkotikaproblematikken håndteres, fra å vektlegge straff til å prioritere hjelp (Pedersen, Røgeberg, Holst, 2023). Merk når det refereres til «utvalget», henvises det til medlemmene som har bidratt til utformingen av «Rusreform – fra straff til hjelp» (NOU 2019:26, s. 18)

NARKOTIKA

Opprinnelig referer narkotika til substanser som forårsaker narkose eller bevisstløshet. Over lengre tid har begrepet blitt utvidet til å inkludere et mangfold av stoffer som har spesiell innvirkning på det sentrale nervesystemet hos mennesket, både irriterende, stimulerende eller bedøvende (Kjølstad, 1973, s. 6). I denne oppgaven refereres narkotika til de illegale rusmidlene, altså til de stoffer som er ulovlige å produsere, selge eller bruke i henhold til gjeldende lovgivning. Det er viktig å presisere at begrepet narkotika i denne oppgaven utelukker lovlige rusmidler som alkohol og tobakk.

---

³ NOU refereres til Norges offentlige utredninger

1.5 AVGRENSNING

Basert på problemstillingen vil det være nødvendig å foreta visse avgrensninger. Oppgaven skal basere seg på den politiske diskusjonen om avkriminaliseringen av narkotika, både bruk og besittelse. Kjerneområdet vil være illegale rusmidler, og vil heller ikke bli spesifisert en bestemt type rusmiddel. Det blir vektlagt de ulovlige midlene som blir brukt, altså ikke tobakk eller alkohol. Jeg velger også å ikke begrense meg til en spesifikk populasjon, men heller rette oppmerksomheten mot en helhetlig forståelse av hvordan rusproblematikken manifesterer seg i samfunnet som helhet. Dette betyr at denne tilnærmingen tar sikte på å analysere rusproblematikken på tvers av ulike befolkningsgrupper og samfunnslag. Jeg begrenset meg likevel til å holde meg innenfor Norge, og vil ikke inkludere andre land. Oppgavens hoveddel skal videre ta for seg ulike politiske partiers synspunkter hvor de argumenterer for eller imot straff av narkotikabruk, og har begrenset meg til fem ulike partier som inkluderer Høyre, Frp, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne.

1.6 LESERVEILEDNING

Innledningsvis vil jeg gi en kort oversikt over den norske rusproblematikken, samt den utformede rusreformen som tok plass i 2019. I samme del vil jeg introdusere de fem utvalgte politiske partiene som skal drøftes, og presentere deres overordnede holdninger til ruspolitikken. Sentrale begreper vil bli definert, inkludert avkriminalisering og narkotika. I teoridelen vil jeg innføre den franske pragmatismen som oppgavens teoretiske rammeverk, hvor jeg vil undersøke begrepet verdiorden i lys av Luc Boltanski og Laurent Thévenot. Verdiordenene vil heretter bli presentert, for å undersøke hvordan enkelte aktører legitimerer og rettferdiggjør sine synspunkter. I drøftedelen vil jeg gå nærmere inn på de fem utvalgte politiske partiene, og se på hva de vektlegger i sin ruspolitikk, samt deres holdninger til avkriminalisering av narkotika. Deretter vil jeg knytte dette opp mot verdiordenene som presenteres i teoridelen, for å oppnå en dypere forståelse av hvordan de rettferdiggjør og legitimerer sine prinsipper innenfor den norske ruspolitikken.

2.0 TEORI

I denne delen vil det bli presentert relevant teori som kan bidra til å belyse problemstillingen. Kjernen i oppgaven omhandler den politiske debatten om avkriminalisering av narkotika, hvor politisk argumentasjon blir benyttet. I lys av dette har jeg anvendt Luc Boltanski og Laurent Thévenot sine presenterte verdiordener for å undersøke de ulike partiers motivasjon bak argumentasjonen, samt hvorfor de støtter en slik politikk de selv argumenterer for. Den franske pragmatismen anvendes, etterfulgt av Luc Boltanski og Laurent Thévenot's teori om argumentasjon, samt en nærmere presentasjon av verdiordenene.

2.1 FRANSK PRAGMATISK SOSIOLOGI

Pragmatisme, avledet fra det greske ordet «pragma» som betyr handling eller en konkret situasjon, er et kjernebegrep i fransk pragmatisk sosiologi (Blok, 2013, s. 530). Sentralt i denne tilnærmingen er forståelsen av sosiale handlinger som er preget av usikkerhet og kreativitet, da aktøren kontinuerlig må tolke, tilpasse og justere sine handlinger. Fransk pragmatisk sosiologi er en tilnærming som undersøker de komplekse måtene mennesker handler på i de situasjonene man står overfor i hverdagen, inkludert utfordrende situasjoner preget av uenighet og konflikt. Mens den tradisjonelle sosialteorien ofte ser på individet og samfunnsstrukturen som motpoler, setter den franske pragmatismen fokus på selve situasjonen (Blok, 2013, s. 530). Dette inkluderer en analyse av hva situasjonen tillater eller begrenser, om det råder enighet eller konflikt, hvilke materielle ressurser og rammer den involverer, samt hvordan mennesker navigerer fra en situasjon til en annen (Blok, 2013, s. 532). Denne tilnærmingen søker altså å forstå det varierte spekteret av ferdigheter og regler som muliggjør dannelsen av sosiale bånd, og derigjennom fremmer en felles forståelse og samhandling i samfunnet.

2.2 BOLTANSKI OG THÉVENOT

Luc Boltanski og Laurent Thévenot er to kjente teoretikere innen den franske pragmatismen, hvor de søker å forstå rollen som moralske ressurser i det daglige samspillet av handlingsforløp der aktører vekselvis rettferdiggjør og kritiserer seg selv og andre (Blok, 2013, s. 532). På denne måten søker de begge å overskride den klassiske motsetningen mellom en sosiologi som først og fremst fokuserer på konsensus, og som antar at konflikt er allesteds i det sosiale livet (Blok, 2013, s. 532).

Boltanski og Thévenot begynner med å observere at det oppstår sosiale situasjoner preget av uenighet og konflikt mellom aktører, hvor de gjensidig søker å komme frem til noe nytt (Blok, 2013, s. 532). I dette samspillet benytter aktørene seg av ulike konvensjoner som er tilgjengelige, og som bidrar til å skape en felles forståelse av konfliktlinjene innad situasjonen. Begrepet konvensjon er kjerneelementet i denne teorien, og betraktes som symbolske «atferdskoder» som er allment akseptert i samfunnet. Implementeringen av en konvensjon i en spesifikk situasjon skjer ikke nødvendigvis rutinemessig, tilfeldig eller som en generell regel, i stedet er det et resultat av gjensidig koordineringsarbeid, hvor aktørene deler ressurser og skaper konvensjoner i et fellesskap (Blok, 2013, s. 532).

Boltanski og Thévenot introduserte en rammeverksmodell for å analysere hvordan individer gir rasjonaliseringer og legitimerer deres handlinger og meninger i ulike situasjoner. Deres undersøkelse indikerte at de normative prinsippene og verdiorienteringene de identifiserte, gjenspeilet seg i daglige samtaler og diskusjoner (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 87). De analyserte i tillegg moderne håndbøker som skulle gi veiledning om atferd i bedriftsmiljøer. Disse håndbøkene inneholdt referanser til forskjellige objekter og verdier. Boltanski og Thévenot valgte ut håndbøker som speilet de ulike verdiorienteringer, men som alle var relevante i den samme sosiale kontekst, altså en moderne bedrift. Basert på disse håndbøker, andre klassiske tekster i politisk filosofi og en omfattende analyse av samtaler og diskusjoner, identifiserte Boltanski og Thévenot ulike distinkte verdiorienteringer som de mente mennesker benyttet seg av i ulike situasjoner. Disse verdiorienteringene viser hvilke verdier og relasjoner som er relevante i forskjellige sammenhenger, samt hvilke individer og objekter som tilhører disse kontekstene. (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 92).

For å fremstille egenskapene til disse verdiorienteringene, skiller Boltanski og Thévenot dem i ulike karakteristikk. Dette inkluderer overordnede prinsipper, storhetstilstand, verdighet, objekter, subjekter, investeringer, relasjoner, figurer, vurderinger og bevis. (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 92). Disse egenskapene bidrar til å forstå hvordan individer begrunner sine handlinger og synspunkter i ulike sosiale kontekster. Boltanski og Thévenot fremhever betydningen av grundig demonstrasjon og argumentasjon for det felles gode som politisk teori hviler på. Dette innebærer en forståelse av respekt for de ulike verdiorienteringene som

eksisterer i samfunnet, samt den evnen til å forhandle og samarbeide på tvers av disse orienteringene for å oppnå en felles forståelse og handlingsgrunnlag.

2.3 VERDIORDEN

Luc Boltanski og Lauren Thévenot antok at enkeltpersoner i løpet av en dag blir tvunget til å anvende flere sett med verdier når de beveger seg fra en situasjon til en annen. De introduserte derfor et sett av kollektive verdiordener, også kjent som «orders of worth», for å demonstrere tilstedeværelsen av disse normative prinsippene i ett sosialt rom (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 85). Det er dette vi kaller verdiordener, men vi benytter også synonymer som rettferdiggjøringsrepertoarer, verdsettingsrepertoarer og verdsettingsformer. De seks verdiordenene, som senere ble til åtte, inkluderer markedets, den industrielle, den kollektive, den inspirasjonelle, den berømthetsorienterte og den hjemlige verdiordenen, samt den prosjektorienterte som senere ble utviklet av Boltanski, og den grønne som ble utviklet av Thévenot (Andersen, 2013, s. 37). Disse verdiordene representerer et spekter av ekvivalensprinsipper som indikerer hvilke verdier, relasjoner og kvalifikasjoner som er relevante innenfor hver enkel situasjon, og hvilke personer og objekter som tilhører den (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 78). Begrepet verdiorden handler dermed om hvordan aktører begrunner og legitimerer sine synspunkter og handlinger på i en gitt situasjon. Dette innebærer et organisert utvalg av verdier og prinsipper som veileder aktørenes oppfatninger om hva som anses som etisk riktig eller rettferdig i en allmenn kontekst.

2.4 PRESENTASJON AV VERDIORDENENE

Markedets verdiorden

Argumentasjonen innad verdiordenen bygger på prinsippet om konkurranse, hvor en vektlegger det økonomiske aspektet og hva som kan selges og kjøpes på markedet (Andersen, 2013, s. 37). Sentrale elementer som kan omsettes for profitt, altså det beløpet man tjener når en selger noe for mer enn det kostet å lage eller kjøpe det, betraktes som avgjørende og betydningsfullt. Verdien blir ofte målt ut fra dets økonomiske verdi på markedet, hvor det inkluderer både fysiske og finansielle varer. Å fremme handlingsplaner og beslutninger som tar sikte på å maksimere økonomisk posisjon ses på som et sentralt argument, hvor målet er å oppnå suksess i markedets konkurransearena. Kunder, produsenter, handelsmenn og investorer er viktige aktører i denne verdiordenen, hvor alle disse er involvert i kjøp og salg

av varer og andre tjenester (Andersen, 2013, s. 38). Relasjonen seg imellom er ofte hovedsakelig forretningsmessige, noe som viser til at samspillet er drevet av ønsket om økonomisk fortjeneste og suksess. For å lykkes kreves dermed kunnskap om markedsmekanismer, økonomiske trender og konkurransedyktige strategier, hvor alle blir vurdert ut fra dets økonomiske verdi.

Den industrielle verdiorden

Et grunnleggende prinsipp er å oppnå effektivitet og nøyaktig planlegging, hvor kompetanse og pålitelighet er to avgjørende faktorer. Når argumentene kan måles og systematiseres, underligger det denne verdiordenen, som vil bidra til at det enkelt kan evalueres og håndteres (Andersen, 2013, s. 38). Verktøy og teknologier er sentrale aspekter, som gjør det mulig å kontrollere prosesser og resultater på en grundig måte. Man bruker ofte slik argumentasjon hvor en fremmer ulike tiltak og strategier som legger til grunn for effektivitet og planlegging, og understreker viktigheten av både kompetanse og pålitelighet for å oppnå ønsket resultat. Ekspertene og andre kvalifiserte fagfolk ses på som sentrale aktører, hvor ferdigheter og annen kompetanse er avgjørende for å oppnå den ønskede effektiviteten og nøyaktigheten av en prosess (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 91). Samspillet mellom aktørene er ofte organisert og funksjonelt, noe som sikrer en jevn og pålitelig utførelse av oppgavene som blir gjort (Andersen, 2013, s. 38). Verdiordenen kjennetegnes av langsiktige og grundige planlagte prosesser, hvor det sentrale målet er å oppnå kontroll og resultater over en lengre periode.

Den kollektive (sivile) verdiordenen

I denne verdiordenen står det sentrale prinsippet om å ivareta og fremme fellesskapets beste. Likheter og solidaritet fungerer som essensielle kvalifikasjonskriterier som veileder handlingene og beslutningene en tar innenfor denne rammen (Andersen, 2013, s. 38). Når man argumenter innenfor denne verdiordenen, tar man spesielt hensyn til formelle eller offisielle prinsipper som er med på å kontrollere samfunnet. Dette inkluderer lover, retningslinjer og borgerrettigheter som er utviklet for å sikre rettferdighet og likeverdighet for alle. Disse prinsippene danner grunnlaget for hva som anses som betydningsfullt og relevant i denne sammenheng. Individene betraktes som en integrert del av et større kollektiv, og handlingene deres er rettet mot å fremme fellesskapets interesser, handlinger som bidrar til solidaritet,

samarbeid og gjensidig støtte anses som verdifulle for samfunnet som en helhet (Andersen, 2013, s. 38). Dette understreker også viktigheten av å prioritere fellesskapets beste over individuelle interesser.

Den inspirasjonelle (artistiske) verdiordenen

Prinsippet om inspirasjon danner grunnlaget for vurderingen av verdien knyttet til handlinger eller objekter. Dette innebærer at det som primært blir verdsatt og ansett som betydningsfullt, er den inspirasjon som ligger til grunn for det som blir skapt eller utført (Andersen, 2013, s. 39). Når en fremhever betydning av kreativitet og følelsesmessig engasjement vil man underligge den inspirasjonelle verdiordenen, hvor inspirasjon og lidenskap er drivkraften bak utvikling og skapelse. Verdsettelse av disse aspektene av menneskelig aktivitet anses som betydningsfulle, som vil bidra til å fremme personlig vekst og en kulturell berikelse (Andersen, 2013, s. 39). De kreative aktørene som utøver sin kreativitet og skaper nye ting av en større verdi anses som sentrale aktører innad denne verdiordenen. De har evnen til å bringe frem nye ideer og prosjekter, hvor de søker å formidle en dypere emosjonell mening gjennom sitt arbeid.

Den berømthetsorienterte (opinion) verdiordenen

Det overordnede prinsippet er å vurdere verdien knyttet til hvordan andre mennesker oppfatter og anerkjenner en. Det vil si at det som er mest betydningsfullt, er ønsket om å bli sett og verdsatt av andre (Andersen, 2013, s. 39). I en argumentasjon hvor en understreker viktigheten av sosial anerkjennelse og berømmelse, vil en bli underlagt den berømthetsorienterte verdiordenen. Anerkjennelse fra samfunnet er avgjørende for å oppnå følelsen av både tilhørighet og velvære for hver og en. Å oppnå denne anerkjennelsen ses på som betydningsfull, og vil bidra til å oppnå personlig lykke. I denne sammenheng vil man ofte utfordre de sosiale strukturer innad et samfunn ved å hevde at individets verdi ikke bør beregnes av deres sosiale status eller posisjon, men heller av deres evne til å kunne bli anerkjent og verdsatt av andre. Medieoppmerksomhet, kjente personer og andre populære merkevarer anses som betydningsfulle under denne verdiordenen, hvor alle symboliserer popularitet og suksess (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 91). Individets oppfatning av virkeligheten former i stor grad av hvordan en selv blir oppfattet av samfunnet rundt seg. Det

er dermed viktig å bli anerkjent av samfunnet, hvor dette kan skape en følelse av frigjøring fra de begrensningene som er knyttet til ens sosiale status eller posisjon innad samfunnet.

Den hjemlige (domestiske) verdiordenen

En argumentasjon som brukes til å legitimere og støtte opp under tradisjonelle strukturer og sosiale ordninger vil den ligge under den hjemlige verdiordenen (Andersen, 2013, s. 39).

Argumentasjonen bygges rundt ideen om at tradisjoner og eksisterende hierarkier er nødvendige for sosial stabilitet, samt viktigheten av å opprettholde disse for å bevare samfunnets orden og harmoni. Verdiordenen vil kunne brukes til å motstå endringer som utfordrer de eksisterende hierarkier og tradisjonene innad et samfunn. De som innehar høyere posisjoner i de eksisterende hierarkiene, som foreldre, ledere eller forferde ses på som sentrale aktører, hvor arv, gaver og en god oppførsel ses på som betydningsfulle symboler (Andersen, 2013, s. 39). Det er disse symbolene som bidrar til å opprettholde og forsterke hierarkiene i et samfunn.

Dette representerer seks distinkte måter å rettferdiggjøre sine synspunkter på, hvor hver er assosiert med en egen verdiorden. I ulike offentlige kontekster hvor aktører kritiserer andre eller rettferdiggjør sine egne synspunkter, må de aktivere ett eller flere av disse prinsippene. (Skrapenes & Hestholm, 2007, s. 90). Senere ble det introduserte to ytterlige verdiordener som er av stor betydning å nevne. Dette inkluderer den prosjektorienterte verdiordenen, som ble utviklet av Boltanski, samt den grønne verdiordenen, som ble diskutert av Thévenot (Andersen, 2013, s. 37). Sammen med de seks tidligere nevnte verdiordener, utgjør disse åtte ulike perspektiver som veileder prinsippene for hvordan ulike hensyn skal balanseres og vurderes i forhold til hverandre.

Den grønne verdiorden

Thévenot diskuterer en egen verdiorden som han selv kaller «den grønne» verdiorden, som Gisle Andersen videreutvikler i boken «Parlamentets natur». En grønn verdiorden kan forstås som et system av verdier som legger vekt på bærekraftig bruk og bevaring av naturen som et fellesgode for menneskeheten (Andersen, 2007, s. 281). For at en grønn argumentasjon i det hele tatt skal danne et grunnlag for en slik verdiorden, er det avgjørende å etablere et prinsipp

som kan bidra til å forklare hvorfor naturen og naturressurser er av betydning for samfunnet (Andersen, 2007, s. 281). Den sentrale ideen i en grønn verdiorden er at det økologiske systemet er grunnlaget for alt liv på kloden, og menneskeheten har derfor en forpliktelse til å beskytte naturen for å sikre vår fremtid. Ved å understreke hvordan naturen er en nødvendig ressurs for mennesker velferd, vil dette legges til grunn for en grønn verdiorden (Andersen, 2007, s. 281). På denne måten vil en grønn verdiorden være et verktøy for å mobilisere støtte til tiltak og politikk som tar vare på naturen, samt fremmer en bærekraftig fremtid for menneskeheten.

Den prosjektorienterte verdiorden

Boltanski utvikler også en egen verdiorden kalt «the projective worth», oversatt til «den prosjektorienterte verdiorden». Hovedprinsippet i denne verdiordenen er knyttet til aktivitet, altså den evnen til å delta eller skape prosjekter, utvikle nettverk og det å være fleksibel og tilpasningsdyktig (Andersen, 2013, s. 40). Dersom argumentasjonen fremhever behovet for fleksibilitet, aktivitet og deltakelse i nyskapende prosjekter, vil den kunne tilskrives den prosjektorienterte verdiordenen (Boltanski & Chiapello, 2006, s. 169). I en prosjektorientert verdiorden betyr aktivitet ikke bare jobb, men også alt annet man gjør, betalt eller ubetalt, frivillig eller ikke. Det som anses som mest betydningsfullt er å være en del av noe, ha en idé eller et nytt prosjekt på gang (Boltanski & Chiapello, 2006, s. 169). Det handler om hvor godt man kan tilpasse seg ulike situasjoner og hvor godt man arbeider med ulike prosjekter. Det å være betydningsfull i denne verdiordenen innebærer dermed å være aktivt involvert og kunne prestere godt i ulike situasjoner og prosjekter (Andersen, 2013, s. 40). For å bygge nye bånd og relasjoner er det tillit, ansvar og samarbeidsevne som er essensielt. Ved å fremme behovet for fleksibilitet og aktiv deltakelse i kreative prosjekter, underlegges argumentasjonen den prosjektorienterte verdiordenen (Boltanski & Chiapello, 2006, s. 169). Aktivitet er ikke begrenset, men vektlegger det å være engasjert i noe.

3.0 METODE

I dette kapitlet skal en henviser til valgt metode for oppgaven som er blitt utført, og hvordan fremgangsmåten har blitt utformet. I en bacheloroppgave er det nødvendig å grundig vurdere sin valgte metode for å kunne besvare og håndtere den gitte problemstillingen. Dette skyldes at påliteligheten av resultatene kan øke betydelig når man er mer bevisst på svakhetene eller begrensningene ved den valgte metoden.

3.1 VALG AV METODE

I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å benytte meg av litteraturstudie som metode for å analysere og utforske ulike perspektiver på den omfattende rusproblematikken som preger det norske samfunnet stort. En litteraturstudie innebærer en systematisk gjennomgang av allerede eksisterende forskning innenfor et bestemt tema (Persson, 2021, s. 13). Formålet er å undersøke hvordan den politiske debatten om straff eller hjelp i håndteringen av rusproblemer utformer seg, samt å analysere de ulike synspunktene som presenteres av de fem utvalgte politiske partiene. Tilnærmingen som brukes muliggjør en omfattende og systematisk analyse av komplekse temaer og bidra til å kaste lys over ulike faktorer som påvirker måten rusproblematikken forstås og håndteres på innad den norske ruspolitikken.

3.2 FORDELER OG ULEMPER VED VALGT METODE

Litteraturstudie som forskningsmetode tilbyr betydelige fordeler ved å gi et solid teoretisk rammeverk (Persson, 2021, s. 13). Et av de mest fremtredende fordelene med litteraturstudie som metode er dets evne til å bringe en omfattende oversikt av forskningsfeltet som skal undersøkes (Stuvøy, 2022, s. 186). En kan likevel merke en begrensning til eksisterende litteratur, noe som kan føre til manglende variasjon og kvalitet i forskningen. Metoden tilbyr en plattform for å samle inn og vurdere en rekke kilder som kan gi innsikt i det aktuelle forskningsområdet en har valgt, men som peker på utfordringen med å håndtere denne mengden av litteratur, da det kan være vanskelig å identifisere hvilke kilder som er relevante og pålitelige for selve oppgaven. Dette er med på å understreke viktigheten for en grundig vurdering av litteraturen for å sikre at kun relevant og pålitelig informasjon blir inkludert i denne oppgaven. Til tross for noen begrensninger, tilbyr likevel litteraturstudie den fordel at en ikke krever informanter, observasjon eller annen type datainnsamling som kan være krevende å analysere.

3.3 SØKEPROSESS

I denne bacheloroppgaven benyttes pensumlitteratur, selvvalgt litteratur og annen forskningslitteratur som er relevant for oppgaven. Den inkluderte litteraturen omfatter emner om rus, ruspolitikk, fransk pragmatisme, samt andre akademiske tekster. Jeg har også benyttet meg av flere partiprogram, og leserinnlegg som vil belyse de fem utvalgte partiers argumenter i sammenheng med debatten om straff eller hjelp mot rusavhengige. Dette vil være med på å belyse oppgavens problemstilling «På hvilken måte rettfærdiggjør norske politiske partier sin tilnærming til ruspolitikk, og hvilke verdier og prinsipper ligger til grunn for deres argumentasjon?».

I min søkeprosess har jeg benyttet meg av Oria⁴, Google Scholar⁵ og Idunn⁶ som sentrale databaser for å identifisere relevant litteratur til min oppgave. I tillegg til systematiske søk, benyttet jeg også tidligere pensumtekster for å kaste lys over den teoretiske rammen knyttet til fransk pragmatisme. Litteraturen som er benyttet er identifisert gjennom søk i databasene Oria, Google Scholar og Idunn, hvor ulike søkeord ble brukt. Søkeordene jeg valgte å bruke var «rusbruk», «rusreform», «ruspolitikk», «rusproblematikk», «avkriminalisering» og «narkotika». Dette resulterte i en rekke relevante artikler og litteratur som ga meg nødvendig innsikt for å belyse temaet i oppgaven. Litteraturen som er benyttet er hovedsakelig på norsk, dansk og engelsk. Jeg gikk gjennom de ulike artiklene og bøkene som jeg så som mest relevant, og gjennomgikk den informasjonen som bidro til å belyse oppgavens problemstilling. Under søkeprosessen valgte jeg å benytte både eldre og nyere artikler, dette inkluderer perioden fra sent 1900 tallet og frem til i dag. Dette fordi det ville gi meg innsikt i hvordan rusproblematikken har utformet seg gjennom disse årene. Jeg har også benyttet meg av flere partiprogrammer for å kaste lys over hver og et parti sin ruspolitikk, samt deres holdninger til avkriminalisering av narkotika. Intervjuer gjennom aviser og andre medieplattformer er også blitt benyttet.

---

⁴ <https://bibsyst-almaprmo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/search?vid=UBIS>

⁵ <https://scholar.google.com>

⁶ <https://www.idunn.no>

4.0 DRØFTING

I denne delen av oppgaven vil det bli sett nærmere på hvordan diskursen om straffeutmåling og behandlingsstrategier formes i den norske ruspolitikken. Argumentene som fremmes av de fem utvalgte partiene i kontekst av debatten om straff, hjelp og avkriminalisering av narkotika vil bli sett i lys av de ulike verdiordenene presentert av Boltanski og Thévenot. Dette vil bidra til å forstå hvordan de ulike partiene rettferdiggjør sine argumenter og synspunkter.

4.1 NORSK RUSPOLITIKK

Ruspolitikken gjennomgikk en markant transformasjon på 1960 tallet, noe som resulterte i en betydelig endring av samfunnets reaksjoner på narkotikalovbrudd (NOU 2019:26, s. 45). Perioden kjennetegnet en økende bekymring av spesielt ungdommers narkotikabruk, da de ble sett på som en sårbar gruppe for de moderne samfunnsutfordringer. Senere oppstod det også et nytt mønster av narkotikabruk, flere farligere stoffer kom på markedet, hvor mulighet for både psykotiske tilstander og dyptliggende avhengighet kunne oppstå (NOU 2019:26, s. 45). Dette bidro til en markant endring i ruspolitikken, hvor narkotikabruk gikk fra å være primært medisinsk betinget til å bli sett på som et sosialt fenomen. I nyere tid har bruken av narkotika blitt gjenstand for omfattende diskusjon i ulike politiske kontekster, med det overordnede målet om å adressere den betydelige utfordringen knyttet til rusbruk. I denne delen av oppgaven vil vi derfor gå nærmere inn på hvilke holdninger de utvalgte partiene har til rus, samt hvordan de enten støtter eller tar avstand fra ideen om straff mot bruk og besittelse.

4.2 PRESENTASJON AV PARTIERS RUSPOLITIKK

Høyre

Høyres tilnærming til ruspolitikken reflekterer et humanitært perspektiv som prioriterer hjelp og behandling, fremfor straff. Sentralt i deres strategi ligger en plan om å implementere en omfattende rusreform som fokuserer på å tilby helsehjelp og oppfølging til enkeltpersoner som sliter med rusavhengighet (Høyre, 2021). Videre søker partiet å forbedre ettervernet innen rusomsorgen og å fremme valgfrihet gjennom innføringen av en ordning for fritt behandlingsvalg. En vesentlig del av Høyres ruspolitikk er å arbeide for en verdig rusomsorg og å bekjempe avhengighet. Sentralt i deres tilnærming er behovet for en kunnskapsbasert ruspolitikk, hvor begrensninger av skadevirkninger og skadereduksjon står som kritiske

målsetninger (Høyre, 2021). En kunnskapsbasert ruspolitikk baserer seg på at de beslutningene som tas er avledet av en solid forskning og vitenskapelig kunnskap som vil bidra til å sikre at politikken er mest mulig effektiv og gir ønskede resultater (Aspøy, 2015). Dette innebærer å prioritere tiltak som demonstrerer størst effekt. Høyre argumenterer derfor for en endring av myndighetenes reaksjoner overfor personer som blir tatt for bruk og besittelse av narkotika, men en overgang fra straff til hjelp, behandling og oppfølging. Det er viktig her å presisere at partiet ikke støtter legalisering av bruk og besittelse av narkotika. De understreker videre at politiet skal fortsatt ha mulighet til å avdekke og håndtere tilfeller av narkotikabruk og besittelse, samtidig som de skal fokusere på forebyggende tiltak rettet mot rusmiljøet i det norske samfunn (Høyre, 2021).

Høyre kritiserer regjeringens ruspolitikk, og frykter noe de kaller «diskrimineringsreform» (Larsen, 2024). Politiker Sandra Bruflot, medlem av høyre, uttrykker bekymring for den alarmerende rusreformen og mener den er på vei i feil retning. Hun reagerer på at regjeringen tilsier at de ønsker å endre loven slik at rusavhengige skal møtes med helsehjelp ved både bruk og besittelse av narkotika, men at det fortsatt skal være straffbart. Hun forteller i et intervju med NTB at «Jeg skjønner ikke hvordan de skal klare å skille mellom de som er rusavhengige og «verdige nok» til å slippe straff og de som ikke er det og skal straffes. Det er noe veldig galt i å si at du må få livet ditt enda mer ødelagt, bli enda sykere og mer avhengig før vi skal hjelpe deg, og før vi skal straffe deg» (Larsen, 2024). Videre legger hun til «de bør legge fra seg tanken om at vi skal ha noen regler for dem man mistenker at bruker illegale rusmidler, og andre regler for resten av befolkningen. Hvis ikke er jeg redd for en diskrimineringsreform» (Larsen, 2024). Bruflot peker på Høyres strategi, som innebærer en forenkling av tilgangen til hjelp, avskaffe de lange ventetidene til rusbehandling og økning av lavterskeltilbud. Hun understreker at Høyre støtter avkriminalisering, men at de fortsatt insisterer på at de som blir tatt for bruk og besittelse av rusmidler må delta i både rådgivning og behandling.

Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiet holder fast ved prinsippet om at rusavhengige har rett til et verdig liv og til nødvendig helsehjelp, uavhengig av hvilke rusmidler de måtte bruke (Arbeiderpartiet, u.å.). Partiet argumenterer for at personer som sliter med rusavhengighet og rusrelaterte

sykdomsproblemer bør møtes med hjelp og behandling, i stedet for strafferettslige sanksjoner. Sentralt i deres tilnærming er målet om å redusere antall personer som benytter seg av rusmidler, styrke hjelpetilbudet for de med begynnende rusproblemer, samt sikre at flere av dem får den nødvendige hjelpen for å overvinne rusavhengighet (Arbeiderpartiet, u.å.). Arbeiderpartiet fremmer også visjonen om en moderne ruspolitikk som balanserer forebyggende tiltak, behandling og kontrolltiltak for å redusere tilgjengeligheten av illegale rusmidler. Partiet påpeker videre at straffebestemmelsene mot bruk og besittelse av narkotika kan ha en normerende betydning, det vil si en innvirkning på atferd og holdning som kan bidra til å begrense narkotikabruk. Selv om Arbeiderpartiet understreker at narkotika skal forbli ulovlig, argumenterer de for alternative reaksjoner til straff for bruk av narkotika. Dette inkluderer blant annet obligatoriske helse – og sosialfaglige oppfølgingssamtaler (Arbeiderpartiet, u.å.). Enhver endring i strafferettslige reaksjoner for egen bruk, ifølge partiet, skal følges opp av en styrkning av rusbehandlingstilbudet, som vil gjøre det enklere å bistå mennesker i å bryte ut av rusavhengighet.

Partileder Jonas Gahr Støre beretter i landsmøte som ble holdt i april 2021 at «når narkotika er forbudt mener jeg det bør ha en konsekvens å være i besittelse og skaffe seg det. Derfor er jeg imot generell avkriminalisering av narkotika i samfunnet vårt» (Rønning, Ramberg & Rognsvåg, 2021). Han formidler videre at «vi skal hjelpe de rusavhengige som trenger hjelp og vi skal være solidariske med de som ikke er i befatning med rus og som ikke skal inn i det» (Rønning, Ramberg & Rognsvåg, 2021). Dette indikerer at Arbeiderpartiet ikke støtter avkriminalisering av narkotika, men vektlegger likevel hjelpetiltak fremfor straff.

Fremskrittspartiet

Fremskrittspartiet går inn for å opprettholde strafferettslige tiltak som en integrert del av deres tilnærming i sin ruspolitikk (Fremskrittspartiet, 2021). Partiet understreker betydningen av å opprettholde straffereaksjoner for å redusere soningskøene og argumenterer for at straff har en preventiv virkning. Fremskrittspartiet støtter dermed bruken av straff som et virkemiddel for narkotikapolitikken. Samtidig fremhever partiet at de ønsker å sikre at personer med alvorlige rusproblemer og rusrelaterte sykdommer får tilbud om hjelp, heller enn straff. Dette innebærer at tungt rusavhengige fortsatt kan bli bøtelagt for annen kriminalitet tilknyttet rusbruk, men at de kan bli gitt muligheten til å sone i behandlingstilbudet istedenfor fengsel

(Fremskrittspartiet, 2021). De går videre med en frustrasjon over regjeringens forslag om en rusreform som fokuserer på hjelp fremfor straff, hvor det ikke blir presentert konkrete tiltak for å forbedre behandlingstilbudet. Partiet søker derfor å sikre et effektivt ettervern for rusavhengige etter soning eller behandling for narkotikabruk.

Sylvi Listhaug, leder for Frp, ber Arbeiderpartiet å si nei til avkriminalisering, og inviterer til samarbeid om både ettervern og helseoppfølging, og sier heretter at «jeg ser med skrekk og gru på hva som vil skje dersom det blir flertall for avkriminalisering» i samme landsmøte som ble holdt av Ap i 2021 (Rønning & Khorami, 2021). «For mange unge er det vanskelig å skille mellom legalisering og avkriminalisering. Signalene som reformen sender, er at det er greit å bruke narkotika» forteller hun videre (Rønning & Khorami, 2021). Fremskrittspartiet argumenterer for at avkriminaliseres ikke skal innføres, og tilslutter seg en politikk som benytter seg av strafferettslige reaksjoner. Likevel understreker partiet betydningen av å fokusere på hjelpetiltak for å bistå personer med rusavhengighet.

Senterpartiet

Senterpartiet har et tydelig standpunkt mot regjeringens foreslåtte rusreform, hvor de hevder at mindreårige som blir tatt for rusbruk til eget forbruk, bør innkalles til samtale, og i mangel av deltakelse, bli underlagt straff (Senterpartiet, 2021). For de over 18 foreslår partiet bøter, mens tungt rusavhengige skal bli fulgt opp av helsevesenet. Senterpartiet er dermed motstandere av en liberalisering av narkotikalovgivningen. Partiet ønsker dermed å opprettholde forbruket mot bruk og besittelse av narkotika i norsk lovgivning, samt de tilhørende straffebestemmelsene. Partier fremmer videre alternative reaksjonsformer for rusavhengige, der individuelle oppfølgingsplaner, bekymringsamtaler og ruskontrakter, også definert som urinprøvekontrakter, blir prioritert ved bruk og besittelse av narkotika (Senterpartiet, 2021). For å sikre at disse alternativene blir både effektive og forpliktende, argumenterer Senterpartiet imot avkriminalisering av narkotikabruk. De understreker likevel at personer som er rusavhengige og samtidig har underliggende helseproblemer knyttet til rus, ikke bør bli strafferettslig forfulgt, men heller bli tett fulgt opp av helsevesenet.

Justisminister Emilie Enger Mehl fra Senterpartiet, mener det er viktig å understreke at bruk og besittelse av narkotika er i utgangspunktet kriminelt. Hun forteller videre at «narkotika er et samfunnsproblem som vi må slå ned på» (Lilleås, 2021). Olav Nordheim, representant for

Senterpartiet, beretter i sitt innlegg at «vi har et ansvar for at unge ikke utvikler rusproblemer. Vi må føre en politikk som beskytter barn og unge mot narkotika, og gjøre det mulig å gripe inn i begynnende narkotikabruk» (Nordheim, 2020).

I 2022 bestemte Høyesterett at rusavhengige lenger ikke skal bli straffet for mindre doser narkotika til eget bruk. Senterpartiet motargumenterer, og forteller at bruk og besittelse av narkotika skal være straffbart (NRK, u, å.)⁷. Marianne Rossevatn er en del av Senterungdom, og forteller videre i debatten om avkriminalisering av bruk og besittelse av narkotika at «vi vil ha et samfunn med mindre rus. Så vi sier nei til avkriminalisering, og vi sier nei til legalisering» (NRK, u, å.). Flere i Sp støtter Rossevatn sitt synspunkt, hvor Odd-Amund Lundberg legger til at «det uroer meg at ungdommene våre skal vokse opp i et samfunn der de opplever at det er økende aksept for narkotikabruk» (NRK, u, å.). Senterpartiet understreker at helsehjelp og oppfølging til den enkelte og pårørende skal være en del av denne beslutningen, men påpeker likevel at det er viktig å straffe narkotikabruk i en tid med økende bruk blant yngre.

Miljøpartiet De Grønne

Miljøpartiet De Grønne har et ønske om å føre en kunnskapsbasert og human ruspolitikk som skal ta hensyn til både individuelle og samfunnsmessige behov (Miljøpartiet De Grønne, u.å.). Partiets tilnærming inkluderer å tilrettelegge for varierte rusfrie fritidsaktiviteten for både barn, yngre og voksne, samtidig som de arbeider med å forebygge og redusere skadevirkninger av rusavhengighet på både et individnivå, samt et samfunnsnivå. Dette innebærer et ønske om å sikre en bærekraftig fremtid. Ved å adressere rusavhengighet som en del av en større miljøutfordring, understreker dem viktigheten av å ivareta naturen for den kommende generasjonen (Miljøpartiet De Grønne, u.å.). Partiet har et følelsesmessige engasjement i sin ruspolitikk, hvor de understreker viktigheten av å møte rusavhengige med kunnskap, medmenneskelighet og respekt, og at rusavhengighet er et helseproblem som bør forebygges og behandles. Partiet argumenterer for at et godt og inkluderende samfunn er svært avgjørende for å redusere rusbruk blant den norske befolkningen (Miljøpartiet De Grønne, u.å.). I tråd med dette ønsker partiet i støtte avkriminalisering av bruk og besittelse av narkotika. Videre legger de til at selv om rus er en del av bygda, er det i byene det er størst

---

⁷ <https://www.nrk.no/nyheter/rusreform-1.11460667>

utfordring knyttet til rus (NRK, u. å.). I sammenheng med dette foreslår de tilbudet om en lokal rusreform i de norske kommunene for å adressere rusproblematikken på et lokalt nivå.

Miljøpartiet De Grønne er for en legalisering av cannabis. Talsmann Tobias Stokkeland i ungdomspartiet Grønn Ungdom forteller i en pressemelding at på det ulovlige markedet blir det solgt cannabis til et stort flertall av nordmenn. Han legger til at markedet verken har aldersgrense eller stengetid, og at det som selges kan blant annet inneholde farlige stoffer. «Det er på tide å stoppe kriminaliseringen av bruken av cannabis», beretter han (NTB, 2023). partiet er et av få som støtter bruken av cannabis, hvor de understreker ønsket om å avkriminalisere og legalisere denne bruken. Dette underligger argumentet om at dette vil bidra til å redusere belastningen for både brukere og for samfunnet som en helhet.

4.3 LEGITIMERING AV PARTIERS ARGUMENTASJON

Her vil oppgaven ta for seg de fem utvalgte politiske partiene, og se på hvordan de rettferdiggjør og legitimerer sine synspunkter til ruspolitikken. Dette gjøres ved å se de i lys av de ulike verdiordenene som er identifisert tidligere i oppgaven. Ved å anvende en teoretisk tilnærming som tar hensyn til disse åtte verdiordenene, markedets, den industrielle, den kollektive, den artistiske, den berømtorienterte, den hjemlige, den grønne og den prosjektorienterte verdiordenen, søker oppgaven å forstå hvordan partiers argumentasjon og holdninger reflekterer i disse verdiordenene.

Høyre

Høyres holdninger til ruspolitikken viser til at de understøtter en humanitær tilnærming som prioriterer hjelp og behandling, fremfor straff (Høyre, 2021). De ønsker å utvikle en rusreform som vil tilby både helsehjelp og oppfølging til enkeltpersoner, samt arbeide for en verdig rusomsorg og bekjempe rusbruk blant den norske befolkningen. Dette kan assosieres med den kollektive verdiordenen, hvor de tar hensyn til fellesskapets beste der de ønsker å tilby helsehjelp og oppfølging til personer med rusavhengighet. Dette understreker også at de tar hensyn til at rusavhengighet er en helseutfordring, og dermed ønsker å implementere behandling som et effektivt tiltak for rusbrukere. De understreker samtidig behovet for en kunnskapsbasert ruspolitikk (Høyre, 2021). Dette prinsippet kan ses i lys av den industrielle

verdiordenen, hvor effektivitet og planlegging står sentralt. I rammen av den industrielle verdiordenen, spiller kompetanse en sentral rolle. Det handler om tilliten til ekspertise og kunnskapsbaserte argumenter for å utføre beslutningsprosesser mest mulig effektiv. På denne måten understreker den industrielle verdiordenen betydningen av å benytte seg av kunnskap og vitenskapelige begrunnelser for å maksimere effektiviteten i politiske beslutninger. Høyre argumenterer også for at politiet blant annet, skal fortsatt kunne ha samme mulighet til å avdekke og håndtere tilfeller av bruk og besittelse av narkotika, men at de skal vektlegge på forebyggende tiltak rettet mot rusmiljøet. Høyre støtter en avkriminalisering, men insisterer at de som blir tatt for bruk og besittelse fortsatt skal få konsekvenser, som å delta i både rådgivning og veiledning. Dette viser til at Høyre tar hensyn til de sosiale ordninger innad samfunnet, samt de tradisjonelle strukturene, som kan ses i lys av den hjemlige verdiordenen. Høyre understreker ønsket om at misbruk av narkotika skal være konsekvent, men fremmer helsehjelp fremfor straff. Høyres ruspolitikk karakteriseres av en reform som fremhever betydningen av helsehjelp til enkeltpersoner som lider av rusbruk (Høyre, 2021). Partiet støtter prinsippet om avkriminalisering, men legger vekt på nødvendigheten av å opprettholde en konsistent tilnærming til bruk og besittelse av narkotika.

Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiets tilnærming til ruspolitikk reflekterer et ønske om å tilby hjelp og behandling, samt styrke det forebyggende arbeidet (Arbeiderpartiet, u.å.). De understreker prinsippet om at rusavhengige har rett til et verdig liv, og fremmer at personer som sliter med avhengighet og andre rusrelaterte sykdomsproblemer skal møtes med hjelp, og ikke straff. Dette kan ses i lys av den kollektive verdiordenen, da de tar hensyn til fellesskapets beste og retten til nødvendig helsehjelp for alle som sliter med rusbruk. Den kollektive verdiordenen vektlegger likhet, solidaritet og kontroll gjennom formelle strukturer. Arbeiderpartiet ønsker å tilby hjelp og behandling til rusavhengige, som er i tråd med disse prinsippene. Handlingene fremmer solidaritet, samarbeid og gjensidig støtte som anses som verdifulle for å opprettholde et velfungerende samfunn. De understreker likevel behovet for en normerende betydning av straffebestemmelser, hvor straffebestemmelsene kan bidra til å forme og opprettholde sosiale normer og forventninger i samfunnet (Arbeiderpartiet, u.å.). Partileder Jonas Gahr Støre argumenterer for at det bør være konsekvent å bruke og besitte narkotika, og dermed skal det være forbudt, hvor han videre argumenterer for at han er imot avkriminalisering av narkotika (Rønning, Ramberg & Rognsvåg, 2021). Dette kan ses i lys av den hjemlige verdiordenen,

hvor Arbeiderpartiet ønsker å opprettholde sosiale normer og verdier, noe som bidrar til å holde orden og harmoni i samfunnet. Arbeiderpartiet understreker at narkotika skal forbli ulovlig, men at de fremmer alternativer til straff for bruk og besittelse av narkotika. Dette innebærer obligatoriske oppfølgingssamtaler som vil bidra til å støtte den enkelte i hvordan en skal håndtere og redusere sitt eget narkotikabruk. Arbeiderpartiets tilnærming reflekterer en visjon om en nyansert ruspolitikk, hvor balansen mellom forebyggende tiltak, behandling og kontroll skal bidra til å redusere tilgjengeligheten av de illegale rusmidlene (Arbeiderpartiet, u.å.). Samtidig ønsker partiet å bevare de tradisjonelle strukturer og sosiale ordningene ved å benytte alternative former for straff, og understreker at narkotika skal forbli ulovlig i det norske samfunn. Partiets tilnærming kan derfor forstås i en sammenheng med den hjemlige verdiordenen, som vektlegger betydningen av å opprettholde eksisterende tradisjoner for å sikre sosial stabilitet og orden i samfunnet. Arbeiderpartiets tilnærming balanserer forebygging, behandling og kontroll for å redusere tilgjengeligheten av rusmidler, samtidig som de ønsker å opprettholde struktur og orden.

Fremskrittspartiet

Fremskrittspartiet vektlegger opprettholdelse av straffereaksjoner, og argumenterer for at straff har en effektiv virkning på individet som er involvert i rusbruk (Fremskrittspartiet, 2021). Partiet fremmer derfor bruken av straff som et virkemiddel innen den norske narkotikapolitikken, og understreker at straffereaksjoner er nødvendig for å sikre at individer tar ansvar for sine handlinger knyttet til rusbruk. De påstår at straffens virkning bidrar til å avskrekke potensielle rusmisbrukere og til å korrigere atferden hos de som allerede er involvert i samme miljø. Denne tilnærmingen kan ses i sammenheng med den industrielle verdiordenen, hvor de vektlegger langsiktige og målbare tiltak, som står i samsvar med denne verdiordenen. Den industrielle verdiordenen fremmer også ideen om ekspertise og formell kvalifikasjon, noe som kan sees i partiets fokus av straff som virkemiddel basert på effektivitet og virkning av det. De ser på straff som et nødvendig tiltak, for å sikre individer tar ansvar for sine egne handlinger, som reflekterer behov for kontroll og regulering av atferd, som viser til en sentral karakteristikk i den industrielle verdiordenen. Ved å fremme straffereaksjoner som et middel for å bekjempe rusmisbruk i samfunnet, kan dette også assosieres med den hjemlige verdiordenen. Straff betraktes som en del av de tradisjonelle strukturene og har historisk sett blitt anvendt som et politisk virkemiddel, samt at det kan bidra til å opprettholde stabilitet og struktur i samfunnet, noe som er sentrale faktorer i den

hjemlige verdiordenen. De understøtter likevel at de som innehar alvorlige rusproblemer skal møtes med hjelp og behandling, isteden for straff (Fremskrittspartiet, 2021). Fremskrittspartiet viser til at tungt rusmisbrukere fortsatt kan bli straffet i form av bøter, men at de likevel skal ha muligheten for å sone i behandlingsinstitusjoner enn i fengsel. De legger til rette for fellesskapets beste, og ønsker å tilby hjelpetiltak til rusmisbrukere, som kan ses i lys av den kollektive verdiordenen. Til tross for å fremme bruken av straff, understreker partiet behovet om å tilby hjelp og behandling til de mest utsatte rusmisbrukere, og søker å balansere straffereaksjoner med omsorg for enkeltpersoners velvære.

Senterpartiet

Senterpartiet fremhever viktigheten av å opprettholde straffebestemmelser mot bruk og besittelse av narkotika, noe som antyder at de ser på lovgivning og straffebestemmelser som en viktig del av sin politikk. De fremmer alternative reaksjoner mot rusavhengige, som individuelle oppfølgingsplaner og ruskontrakter blant annet (Senterpartiet, 2021). Dette er noe vi kan knytte opp mot den hjemlige verdiordenen hvor partiet ønsker å bevare tradisjonelle strukturer og normer innad samfunnet. Senterpartiet viser til å motstå visse endringer i den norske ruspolitikken, hvor straff har tradisjonelt blitt benyttet og ønsker å bevare dette som en konsekvens av bruk og besittelse av narkotika. Disse tiltakene viser likevel til en forståelse for behovet for en mer nyansert tilnærming til rusproblematikken, hvor fokuset ikke bare vektlegger straff, men at de likevel ønsker å hjelpe de individuelle personene det gjelder med alternative straffereaksjoner. Ved å opprettholde straffebestemmelser, samtidig tilby individuell hjelp, søker partiet å balansere behovet for å håndtere lov og orden med omsorg for enkeltpersoners velvære. De argumenterer for at barn og unge skal beskyttes mot narkotikabruk, og at man skal gripe inn så tidlig som mulig for å unngå begynnende narkotikabruk blant unge (Senterpartiet, 2021). De legger stor vekt på fellesskapets interesser hvor de ønsker å sikre en trygg og god oppvekst for den yngre generasjonen, noe som tyder en forpliktelse til å sikre at samfunnet tar ansvar for å beskytte og veilede sine medlemmer, og i denne situasjonen de mest sårbare. Dette reflekterer deres kollektive verdier, som kan ses i lys av den kollektive verdiordenen, hvor de vektlegger solidaritet og det som er best for samfunnet som helhet. Senterpartiet søker å balansere behovet for håndtering av lov og orden med omsorg for enkeltpersoner som lider av rusbruk. De viser til en forpliktelse til å sikre samfunnets ansvar for å beskytte og veilede sine medlemmer, spesielt de sårbare blant oss.

Miljøpartiet De Grønne

Partiet søker å adressere rusavhengighet som et samfunnsproblem, og understreker betydningen av å ivareta fellesskapets beste. De vektlegger tilrettelegging for rusfrie fritidsaktiviteter, samt at de fremmer forebygging av skadevirkninger på rusavhengighet (Miljøpartiet De Grønne, u.å.). Dette kan ses som et uttrykk for partiets engasjement for å sikre samfunnets velferd og trivsel. De vektlegger behovet for solidaritet og samarbeid, noe som reflekterer den kollektive verdiordenen. Det blir berettet av partiet at rusbruk er et samfunnsproblem, noe som angår alle. Dette innebærer at rusavhengighet ikke bare angår enkeltindivider, men et helt samfunn, og at løsninger må baseres på felles innsats og et samarbeid seg imellom. Gjennom tilrettelegging for rusfrie aktiviteter og fremme forebyggende tiltak søker partiet å etablere et samfunn som tilbyr inkluderende arenaer hvor alle kan delta og trives. Dette reflekterer en ambisjon om å adressere behovene til rusavhengige ved å tilby alternativer som er hensiktsmessige for deres velvære og rehabilitering. Partiet vektlegger bevaring av naturen som et felles gode, noe som kan ses i lys av den grønne verdiordenen. Deres ruspolitikk søker å redusere skadevirkningene av rusavhengighet, hvor målet er å sikre en bærekraftig fremtid for kommende generasjoner (Miljøpartiet De Grønne, u.å.). De understreker at rusbruk er et overordnet samfunnsproblem og en miljøutfordring, noe som viser til at viktigheten for å ivareta naturen er et betydningsfullt prinsipp i deres ruspolitikk. De legger til at rusavhengige skal møtes med medmenneskelighet og respekt, som reflekterer et engasjement i å skape et samfunn av empati, noe som kan ses i lys av den inspirasjonelle verdiordenen. Verdiordenen legger til grunn for et følelsesmessige engasjement som drivkraften bak individuelle handlinger, hvor betydningen av å møte rusavhengige med respekt gjenspeiler en dypere emosjonell mening og forståelse for den enkeltes situasjon. Partiet søker å balansere individuelle og samfunnsmessige behov i sin ruspolitikk, med et overordnet mål om å fremme en inkluderende, bærekraftig og humanistisk samfunnsstruktur.

5.0 AVSLUTNING

Avslutningsvis har oppgaven utforsket ulike politiske partiers tilnærminger til ruspolitikken i Norge, og hvordan den politiske argumentasjonen kan knyttes opp til de ulike verdiordenene presentert av Boltanski og Thévenot. Gjennom analysen har det blitt tydelig at Høyre og Arbeiderpartiet fremmer en humanitær tilnærming, hvor behandling og omsorg er sentrale prinsipper. Begge partiene understreker behovet for hjelp og støtte til enkeltpersoner som lider av rusavhengighet. Likevel tar Arbeiderpartiet avstand fra å avkriminalisere narkotika, hvor de argumenterer for at bruk av narkotika skal være konsekvent. På den andre siden fremhever Fremskrittspartiet behovet for strenge strafferammer som en sentral del av deres ruspolitikk, hvor de understreker at straff har en effektiv betydning på rusmisbruk. Deres tilnærming reflekterer derimot en konsekvent holdning til håndtering av rusproblematikken, hvor straff anses som et avgjørende virkemiddel for å regulere individuell atferd. Senterpartiet vektlegger på samme måte betydningen av straffebestemmelser, samtidig som de fremmer alternative reaksjoner i sin strategi. Dette innebærer en balansert tilnærming hvor straff kombineres med alternative tiltak for å møte behovene til rusavhengige. Både Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet argumenter mot en avkriminalisering av narkotika, og understreker at bruk og besittelse skal være konsekvent. I motsetning legger Miljøpartiet De Grønne til grunn for at de støtter en avkriminalisering, hvor de vektlegger forebygging av skadevirkninger knyttet til rusavhengighet, samtidig som de fremmer et ønske om å tilrettelegge aktiviteter hvor rus ikke er involvert. Tilnærmingen deres reflekterer et ønske om å skape et samfunn som fremmer helse og trivsel, fremfor strenge strafferammer.

Partienes tilnærminger reflekterer et vidt spekter av prinsipper og verdier, hvor det er tydelig at ideen om å prioritere samfunnets beste er dominerende blant de utvalgte. På forskjellig vis søker de alle å adressere utfordringene knyttet til rusproblematikken på en målrettet måte, men med en rik variasjon av prioriteringer. Et sentralt funn i denne studien indikerer at den kollektive verdiordenen spiller en betydelig rolle i deres argumentasjon, hvor de alle tar hensyn til de formelle prinsipper for å sikre rettferdighet og likestilling for befolkningen. Partiene benytter seg likevel av flere verdiordener, hvor de uttrykker noen motstridende synspunkter om hvordan den komplekse rusproblematikken bør håndteres. Som et resultat av dette bidrar studien til en dypere forståelse av omfanget innad ruspolitikken, samt hvordan partiene begrunner sine standpunkter forankret i et mangfoldig sett av verdiordener.

I lys av dette emne, kan det være hensiktsmessig å forske videre på effekten av den norske ruspolitikken på individuell atferd, hvordan holdningene til politiske partier manifesterer seg i samfunnet og påvirker enkeltpersoners handling og reaksjoner knyttet til rus. Gjennom slik forskning kan man gå i dybden av rusproblematikken og dermed legge grunnlaget for utviklingen av en mer effektiv ruspolitikk som adresserer behovene til samfunnet på en mer helhetlig måte.

6.0 LITTERATURLISTE

Andersen, G. (2017). *Parlamentets natur*. Universitetsforlaget.

Arbeiderpartiet. *Rus*. Hentet 2024, 4. april fra <https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/rus/>

Aspøy, A. (2015, 23. september). *Kunnskapsbasert politikk, eller omvendt*. Idunn
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN0809-750X-2015-03-06>

Blok, A. (2013). Fransk pragmatisk sosiologi: Boltanski, Thévenot, Latour. I H. Andersen & L. B. Kaspersen (red.) *Klassisk og moderne samfunnsteori*. (5. utg. s. 529 – 550). Hans Reitzel.

Boltanski, L. Chiapello, E. (2006). The new spirit of capitalism. *International journal of politics, culture, and society*, 18(3/4), 161-188. DOI 10.1007/s10767-006-9006-9

Fremskrittspartiet. (2021, 30. mars). *Frp sier nei til avkriminalisering av narkotika*.
<https://www.frp.no/nyheter/frp-sier-nei-til-avkriminalisering-av-narkotika>

Høyre. (2021, 15. juni). *Rusomsorg*.
<https://hoyre.no/politikk/var-politikk/helse-og-omsorg/rusomsorg/>

Kjølstad, Th. (1973). *Narkotika og narkomani*. Akan.

Larsen, M, H. (2024, 2. mars). Høyre refser regjeringens ruspolitikk: - Frykter en «diskrimineringsreform». *Dagsavisen*.
<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2024/03/02/hoyre-refser-regjeringens-ruspolitikk-frykter-en-diskrimineringsreform/>

Lilleås, H, S. (2021, 19. februar). Sp-toppen advarer: - vil prøve å overtale Ap på bakrommet. *Nettavisen*. <https://www.nettavisen.no/nyheter/sp-toppen-advarer-vil-prove-a-overtale-ap-pa-bakrommet/s/12-95-3424090836>

Miljøpartiet De Grønne. *Ny ruspolitikk*. Hentet 2024, 18. april fra <https://www.mdg.no/ruspolitikk>

Norheim, O. (2020, 27. september). Rusreform fra straff til hjelp. <https://www.senterpartiet.no/lokallag-og-fylkeslag/vestfold/aktuelt-i-vestfold/rusreform-fra-straff-til-hjelp>

NOU 2019: 26. (2019). Rusreform - fra straff til hjelp. *Departementets sikkerhets – og serviceorganisasjon*.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/dfae684e627f4df29c800352bfc4d768/nou-2019-26-rusreform---fra-straff-til-hjelp.pdf>

NRK. *Rusreform*. Hentet 2024, 19. april fra <https://www.nrk.no/nyheter/rusreform-1.11460667>

NTB. (2023, 30. mars). MDG vil legalisere cannabis: - Det er på tide. *Nettavisen*. <https://www.nettavisen.no/nyheter/mdg-vil-legalisere-cannabis-det-er-pa-tide/s/5-95-1007414>

Pedersen, W. Røgeberg, O. Holst, C. (2023, 28.04). *Nederlag for rusreformen?* Idunn. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/tfs.64.2.2>

Persson, M. (2021). *Hvordan skrive en litteraturgjennomgang? – en praktisk guide*. Universitetsforlaget.

Rønning, M. Khorami, A. (2021, 15. april). Listhaugs bønn til Støre: - Skrot rusreformen. *NRK*. https://www.nrk.no/norge/listhaugs-bonn-til-store_-skrot-rusreformen-1.15456087

Rønning, M. Ramberg, E. Rognsvåg, S. (2021, 16. april). Støre sier nei – rusreformen splitter Ap. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/store-sier-nei---rusreformen-splitter-ap-1.15458738>

Schiøtz, A. (2017, 03.03). Rus i Norge. Idunn.

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2464-3076-2017-01-01>

Senterpartiet. (2021, 22. juni). *Narkotika*.

<https://www.senterpartiet.no/politikk/A-Å/politisk-sak/narkotika>

Skrapenes, O. Hestholm, R. (2007). Den «nye» franske pragmatikken. Sosiologisk årbok, 1-2. s. 71 – 102.

Stuvøy, I. Tøndel, G & Tjora, A (red.). (2022). *En smak av forskning, bacheloroppgaven som prosjekt, prosess og produkt*. Cappelen Damm